Magnus Carlsen liigub pöörases tempos maletrooni poole

Margus Sööt, meistrikandidaat males

Norra imelaps, 17-aastane Magnus Carlsen on tippmales figureerinud juba aastaid, ikka kõrgemal ja kõrgemal tasemel. Ta näitab üha küpsemat ja soliidsemat mängukäsitlust, võidab järjest tugevamaid turniire ja liigub Rahvusvahelise Maleliidu (FIDE) reitingutabelis lausa iga päevaga esimaletaja staatuse poole.
Juuli alguses avaldatud reitingu edetabelis on Carlsen murdnud end kindlalt maailma esikümnesse, tema päralt on pingerea kuues koht. Nii kaugele on noormehel aidanud jõuda edu kõigil käesoleva aasta olulisematel superturniiridel: jaanuaris jagas ta esimest-teist kohta Wijk aan Zees, veebruaris-märtsis toimunud Morelia/Linarese turniiril oli valitseva maailmameistri Viswanathan Anand (India) järel teine, aprillis-mais Bakuus toimunud GP-sarja avaetapil jagas esimest kuni kolmandat kohta ning viimatine triumf pärineb juunis Ukrainas Musta mere ääres Foroses toimunud Aerosviti turniirilt.

Tulemuste põhjal parim eelkäijaist

Ühelgi teisel maletajal pole läinud korda näidata nii noores eas sellist stabiilsust ja võita järjest nõnda tugevatel turniiridel. Nii-öelda jooksvas reitingutabelis (juuli alguses avaldatud ametlikus tabelis ei kajastu veel Aerosviti turniiri tulemused, need võetakse arvesse oktoobris avaldatavas pingereas) on Carlsen aga lausa Anandi järel maailma teine number!
Küsimusele, kuidas on õnnestunud olla käesoleva aasta turniiridel nõnda järjekindlalt edukas, vastas Carlsen ühes hiljutises intervjuus pärast Aerosviti turniiri: “Ma tunnen isegi, et olen teinud edusamme viimasel kuuel kuul. Võib-olla on aidanud see, et ma olen väga motiveeritud kui ma vajan liidrite kinnipüüdmiseks võitu, aga samal ajal pole ma pärast head starti ära vajunud. See on natuke juhus, et kõik minu tulemused on sel aastal olnud nõnda kõrgest klassist, edaspidi võib loomulikult oodata rohkem üles-alla kõikumisi.”
Millal aga õnnestub ületada maagiline 2800 punkti piir reitingutabelis? Olgu öeldud, et täna tähendaks see maailma esinumbriks olemist ja üldse on selle piiri suutnud varem ületada vaid Garri Kasparov, Vladimir Kramnik, Veselin Topalov ja Viswanathan Anand.
Carlsen jääb vastates tagasihoidlikuks: “Ma üritan keskenduda ühele turniirile korraga ja turniiri ajal ühele partiile korraga, mõtlemata sealjuures reitingu numbritele. Mitteametlikult on mu reiting praegu väidetavalt 2792, kuigi ilma Aerosviti tulemusteta on see juuli edetabelis 2775. Kui keegi oleks seda arvanud pool aastat tagasi, siis ma oleksin selle arvanud ebareaalseks. Muidugi oleks suurepärane murda 2800 punkti piir. See näib olevat võimalik, kuid on raske ennustada, millal see juhtub.”

Lapsepõlve puudumise üle ei kurda

Carlsen sündis 30. novembril 1990 Norras Tonsbergis, osales esmakordselt maleturniiril 8-aastasena. Edu ja tiitlid olid kiired tulema.
Juba 2004. aasta esimesel poolel, vaid napi nelja kuu jooksul, täitis ta rahvusvahelise suurmeistri tiitli saamiseks vajalikud kolm normi näiliselt mängleva kergusega. Esimese normitäitmise sai ta kirja 2004. aasta jaanuaris Hollandis Wijk aan Zees, kus võitis C-grupi turniiri. Teine normitäitmine sai teoks sama aasta veebruaris Moskvas

Aeroflot Openil ja kolmandat korda jõudis Carlsen sihile aprillis Dubai Openil. Pärast seda jäi üle vaid oodata, et FIDE noormehe tiitli kinnitaks.
Carlsen sai rahvusvaheliseks suurmeistriks 13 aasta, 4 kuu ja 27 päeva vanusena – temast veidi varem on nimetatud tiitlini jõudnud vaid Ukraina maletaja Sergei Karjakin (12 aastat, 7 kuud, 0 päeva – 2002) ja India tulevikulootus Parimarjan Negi (13 aastat, 4 kuud, 22 päeva – 2006). Kõikidel teistel malesuurustel, sealhulgas maailmameistritel, on tipu suunas rühkimine kulgenud oluliselt vaevalisemalt. Nõnda noorelt suurmeistriks saamine tekitab loomulikult küsimuse, kas lapsepõv jäi nautimata, kas teismelise muretu elustiil kogemata? Carlsen selle pärast ei põe. „13-aastasena suurmeistriks saades ei kulutanud ma palju oma teismeliseeast suurmeistrinormide püüdmiseks. Kodus olles pean ma koolis käima, aga mul on aega ka sõpradega koos olemiseks. Ausalt, ma soovin olla maletaja ja on raske ette kujutada, milline alternatiivne elustiil mulle meeldida võiks. Ja ma ei arva, et mu elustiil oleks nii väga erinev teistest teismelistest. Ma mängin natuke jalgpalli ja veedan aega sõpradega, olen sage internetikülastaja.“

Magnus Carlsen - Vassili Ivantšuk (1. voor)
Aerosvit 2008, Ukraina Foros
1.d4 Rf6 2.c4 g6 3.Rc3 Og7 4.e4 d6 5.Rf3 0-0 6.Oe2 e5 7.0-0 Rc6 8.d5 Re7 9.b4 Rh5 10.Ve1 f5 11.Rg5 Rf6 12.f3 Kh8 13.b5 Re8 (Uuendus Ivantšuki poolt, tõsi see seis pole tippmeeste partiides ka mitte just eriti tihti esinenud.)
14.Oe3 Of6 (Ähvardab elementaarne etturi edasilüke f5-f4, misjärel oleks rünnaku all korraga kaks valge vigurit.)

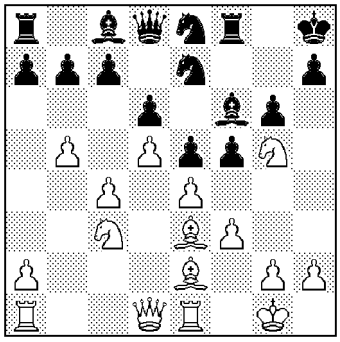

(Kg1 Ld1 Va1 Ve1 Oe2 Oe3 Rc3 Rg5 ea2 eb5 ec4 ed5 ee4 ef3 eg2 eh2 / Kh8 Ld8 Va8 Vf8 Oc8 Of6 Re7 Re8 ea7 eb7 ec7 ed6 ee5 ef5 eg6 eh7)

15.Re6 Oxe6 16.dxe6 Rg7 (Teine võimalik variant oli siin 16...f4!? 17.Of2 Rg7 18.c5 Rxe6 19.cxd6 Lxd6 20.Lxd6 cxd6 21.Oc4. Valgel on tekkinud seisus etturi eest küllaldane kompensatsioon tänu aktiivsetele viguritele.)
17.Oh6 Rxe6!? 18.Oxf8 Lxf8 (Tekkinud seisus on Ivantšukil vigur ja ettur Carlseni vankri vastu, noor norralane loovutab initsiatiivi nimel aga veel teisegi etturi.)
19.c5 Rxc5 20.Oc4 Og5 21.Le2 Lh6 22.Vad1 Vf8 23.a4 b6 24.g3 Lh3 25.Lg2 Lh6 26.Le2 Lh3 27.Kh1 (Must oleks viigiga rahul, valge tahab aga enamat.)
27...Rd7 28.Va1 Lh6 29.Va2 Rf6 30.Kg2 Rh5 31.Rd5 Rxd5 32.Oxd5 Of4 (Oda ei saa loomulikult mitte lüüa, sest järgneks ratsukahvel väljal f4 valgele kuningale ja lipule.)
33.Lf2 fxe4 34.Oxe4 Lg5 35.Vc2

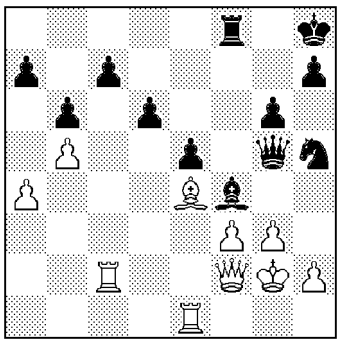

(Kg2 Lf2 Vc2 Ve1 Oe4 ea4 eb5 ef3 eg3 eh2 / Kh8 Lg5 Vf8 Of4 Rh5 ea7 eb6 ec7 ed6 ee5 eg6 eh7)

35...d5?! (Ivantšuk plaanib nüüd partiis rakendada ratsukahvli väljal f4. Järgnev on küll efektne, kuid on tegelikult kasulik vaid valgele, kel õnnestub vahetada hulk materjali ja viia mäng võidetud lõppmängu. Tähelepanu vääris kindlasti lihtne kaitsekäik 35...Vf7.) 36.Oxd5 Oxg3 37.hxg3 Rf4+ 38.Kf1 Rxd5 39.Vce2! Lf6 40.Vxe5 Lxf3 41.Lxf3 Vxf3+ 42.Ke2 Vf5 43.Vxf5 gxf5 44.Kd3 c5 45.Ve5 Rb4+ 46.Kd2 1:0.

FIDE reitingud, juuli 2008
Maailma esikümme ja Eesti esikolmik
Viswanathan Anand (India) 2798, Aleksander Morozevitš (Venemaa) 2788, Vladimir Kramnik (Venemaa) 2788, Vassili Ivantšuk (Ukraina) 2781, Veselin Topalov (Bulgaaria) 2777, Magnus Carlsen (Norra) 2775, Teimour Radjabov (Aserbaidžaan) 2744, Shakhriyar Mamedjarov (Aserbaidžaan) 2742, Aleksei Širov (Hispaania) 2741, Peter Leko (Ungari) 2741, …, Kaido Külaots (Eesti) 2531, Meelis Kanep (Eesti) 2526, Mihhail Rõtšagov (Eesti) 2495.